

УДК 335.1-057.36-057.75:061.2]:364-786]"364"(045)

Оксана Олексіївна Кравченко,
докторка педагогічних наук,
професорка кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи,
деканка факультету соціальної та психологічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна
ORCID: 0000-0002-9732-6546
okskravchenko@ukr.net

Владислава Володимирівна Швець,
кандидатка психологічних наук,
здобувачка вищої освіти ступеня доктора наук,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна
ORCID: 0000-0001-7384-2039
vlada90@meta.ua

Людмила Олександрівна Мельник
здобувачка вищої освіти,
факультету соціальної та психологічної освіти,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна
ORCID: 0009-0000-8397-6946
liudmilamel1907@gmail.com

РОЛЬ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РЕІНТЕГРАЦІЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ТА ПОВОЄННОГО ЧАСУ

В умовах військового та повоєнного часу в Україні ветерани з інвалідністю зіткнулися з низкою проблем, пов'язаних з їхньою соціальною адаптацією та поверненням до повноцінного життя. Важливу роль у розв'язанні цих проблем відіграють ветеранські організації. У дослідженні вивчено роль ветеранських організацій у реінтеграції ветеранів з інвалідністю в Україні. Проаналізовано наукову літературу з питань реінтеграції ветеранів з інвалідністю, схарактеризувати ветеранські організації в Україні, досліджена їхня діяльність у сфері реінтеграції ветеранів з інвалідністю, виявлено вплив ветеранських організацій на реінтеграцію ветеранів з інвалідністю. Метою мого дослідження є визначення ролі ветеранських організацій у реінтеграції ветеранів з інвалідністю в умовах військового та повоєнного часу України.

***Ключові слова:** ветеранські організації, реінтеграція, ветерани з інвалідністю, війна, повоєнний час, Україна.*

Oksana Kravchenko
PhD of Pedagogy,
Professor at the Department of
Social Education and Social Work,
Dean of the Faculty of Social Work
and Psychological Education,

*Pavlo Tychyna Uman State
Pedagogical University,
Uman, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9732-6546
okskravchenko@ukr.net*

*Vladyslava Shvets,
PhD of Psychological,
Doctoral student of higher education,
Pavlo Tychyna Uman
State Pedagogical University,
Uman, Ukraine
ORCID: 0000-0001-7384-2039
vlada90@meta.ua*

*Lyudmila Melnyk,
Higher Education Applicant,
Faculty of Social and Psychological Education
Pavlo Tychyna Uman State
Pedagogical University,
Uman, Ukraine
ORCID: 0009-0000-8397-6946
liudmilamel1907@gmail.com*

THE ROLE OF VETERAN ORGANIZATIONS IN REINTEGRATION AND PSYCHOLOGICAL REHABILITATION OF VETERANS WITH DISABILITIES IN THE CONDITIONS OF WAR AND POST -WAR TIMES

During the war and post-war period in Ukraine, veterans with disabilities faced a number of problems related to their social adaptation and return to a full-fledged life. Veteran organizations play an important role in solving these problems. The research examines the role of veteran organizations in the reintegration of veterans with disabilities in Ukraine. The scientific literature on the reintegration of veterans with disabilities was analyzed, veteran organizations in Ukraine were characterized, their activities in the field of veterans reintegration with disabilities were investigated, and the influence of veteran organizations on the reintegration of veterans with disabilities was revealed.

The purpose of research is to determine the role of veteran organizations in the reintegration of veterans with disabilities in the conditions of war and post-war Ukraine. State policy in the field of reintegration of veterans with disabilities is aimed at creating conditions for their full life in society.

The main directions of state policy in this area are: Ensuring social rehabilitation of veterans with disabilities. Creation of conditions for employment of veterans with disabilities. Provision of social security for veterans with disabilities. Ensuring access of veterans with disabilities to education. Creation of conditions for the participation of veterans with disabilities in the cultural life of society and in sports competitions. The state provides funding for measures aimed at the reintegration of veterans with disabilities.

Public organizations also play an important role in the field of reintegration of veterans with disabilities, carry out information and educational work aimed at raising public awareness of the problems of veterans with disabilities and the need for their reintegration.

Key words: *veteran organizations, reintegration, veterans with disabilities, war, post-war period, Ukraine.*

У 2022 році російська федерація розпочала повномасштабне вторгнення на територію України. Війна завдала величезних збитків українській державі та суспільству. За даними ООН, від початку вторгнення в Україні загинуло понад 4 тисячі мирних жителів, а понад 7 мільйонів людей стали внутрішньо переміщеними особами.

Війна також завдала значної шкоди здоров'ю українських громадян. За даними Міністерства охорони здоров'я України, за час війни близько 40 тисяч українських військовослужбовців отримали поранення, з них понад 10 тисяч – стали інвалідами. Відновлення здоров'я та соціальної реінтеграції ветеранів з інвалідністю є одним із найважливіших завдань українського суспільства. Важливу роль у цьому процесі відіграють ветеранські організації.

Реінтеграція ветеранів з інвалідністю – це комплекс заходів, спрямованих на відновлення їхніх соціальних, економічних та психологічних функцій у суспільстві. Соціальна реінтеграція ветеранів з інвалідністю передбачає їхнє включення в соціальні процеси, такі як працевлаштування, освіта, соціальне забезпечення, культура, спорт тощо.

Економічна реінтеграція ветеранів з інвалідністю передбачає створення умов для їхнього працевлаштування та забезпечення їхніх економічних потреб. Психологічна реінтеграція ветеранів з інвалідністю передбачає допомогу їм у подоланні наслідків психологічної травми, отриманої під час війни.

Мета реінтеграції ветеранів з інвалідністю – забезпечити їхнє повноцінне життя в суспільстві, максимально наблизивши його до життя здорових людей.

Основні принципи реінтеграції ветеранів з інвалідністю: 1) Індивідуальний підхід, який передбачає врахування індивідуальних потреб і можливостей кожного ветерана; 2) Комплексність, яка передбачає застосування широкого спектра заходів, спрямованих на реінтеграцію ветеранів у всі сфери суспільного життя; 3) Спільна відповідальність держави, громадськості та самих ветеранів за успішну реінтеграцію.

Фактори, що впливають на реінтеграцію ветеранів з інвалідністю:

- Наявність інвалідності, яка може обмежувати можливості ветерана у виконанні соціальних, економічних та психологічних функцій.
- Вік ветерана, який впливає на його адаптаційні можливості.
- Життєвий досвід ветерана, який може допомогти йому впоратися з труднощами реінтеграції.
- Соціально-економічна ситуація в країні, яка може впливати на можливості держави та громадськості надавати допомогу ветеранам.

Форми реінтеграції ветеранів з інвалідністю: соціальна реабілітація – комплекс заходів, спрямованих на відновлення фізичних, психічних та соціальних функцій ветеранів; працевлаштування – надання ветеранам з інвалідністю можливості працювати на рівних умовах з іншими громадянами; соціальне забезпечення – надання ветеранам з інвалідністю матеріальної допомоги, соціальних послуг та пільг; освіта – надання ветеранам з інвалідністю можливості здобути освіту, необхідну для їхньої реінтеграції в суспільство; культура та спорт – створення умов для участі ветеранів з інвалідністю у культурному житті суспільства та у спортивних змаганнях.

Державна політика у сфері реінтеграції ветеранів з інвалідністю спрямована на створення умов для їхнього повноцінного життя в суспільстві. Основними напрямками державної політики у цій сфері є: забезпечення соціальної реабілітації ветеранів з інвалідністю; створення умов для працевлаштування ветеранів з інвалідністю; забезпечення соціального забезпечення ветеранів з інвалідністю; забезпечення доступу ветеранів з інвалідністю до освіти; створення умов для участі ветеранів з інвалідністю у культурному житті суспільства та у спортивних змаганнях.

Держава забезпечує фінансування заходів, спрямованих на реінтеграцію ветеранів з інвалідністю. Громадські організації також відіграють важливу роль у сфері реінтеграції ветеранів з інвалідністю. Вони надають ветеранам різноманітну допомогу, зокрема: соціальну реабілітацію, працевлаштування, соціальне забезпечення, освіту, культурно-спортивну діяльність.

Громадські організації також проводять інформаційно-просвітницьку роботу, спрямовану на підвищення обізнаності суспільства про проблеми ветеранів з інвалідністю та необхідність їхньої реінтеграції. Реінтеграція ветеранів з інвалідністю є комплексним процесом, який можна розділити на кілька етапів:

1. Етап адаптації. Цей етап охоплює адаптацію ветерана до нових умов життя, таких як інвалідність, необхідність змін у способі життя, соціальне середовище тощо. На цьому етапі важливо забезпечити ветерана необхідною інформацією та підтримкою.

Адаптація ветеранів з інвалідністю

2. Етап реабілітації. Цей етап спрямований на відновлення фізичних, психічних та соціальних функцій ветерана. Реабілітація може охоплювати фізичну терапію, психологічну допомогу, навчання новим навичкам тощо.

Реабілітація ветеранів з інвалідністю

3. Етап працевлаштування. Цей етап передбачає допомогу ветерану у працевлаштуванні. Важливо забезпечити ветерана доступом до робочих місць, які відповідають його можливостям.

Працевлаштування ветеранів з інвалідністю

4. Етап соціальної інтеграції. Цей етап передбачає включення ветерана в соціальні процеси, такі як освіта, культура, спорт тощо. Важливо створити умови для участі ветерана в житті суспільства.

Тривалість реінтеграції ветеранів з інвалідністю залежить від індивідуальних обставин кожного ветерана. Вона може тривати від декількох місяців до декількох років. Успіх реінтеграції ветеранів з інвалідністю залежить від багатьох факторів, зокрема: 1) від ступеня інвалідності. Чим вища інвалідність, тим складнішим є процес реінтеграції; 2) від віку ветерана. Молодші ветерани мають більше шансів на успішну реінтеграцію; 3) від особистих якостей ветерана. Ветерани, які мають сильну волю та мотивацію, мають більше шансів на успішну реінтеграцію; 4) від підтримки з боку суспільства. Ветерани, які отримують підтримку з боку сім'ї, друзів, громадських організацій та держави, мають більше шансів на успішну реінтеграцію; 5) реінтеграція ветеранів з інвалідністю – це складний процес, який залежить від багатьох факторів. До них належать:

- Фізичні та психічні фактори: Стан здоров'я ветерана, зокрема наявність та ступінь інвалідності, мають значний вплив на його здатність адаптуватися до цивільного життя. Ветерани з інвалідністю часто стикаються з обмеженнями у фізичному та психічному здоров'ї, які можуть ускладнювати їхню участь у соціальній та економічній діяльності.
- Соціальні фактори: Соціальні фактори, такі як сімейний стан, рівень освіти, професійні навички, соціальна підтримка, також відіграють важливу роль у реінтеграції ветеранів з інвалідністю. Ветерани з міцними соціальними зв'язками та підтримкою з боку сім'ї та друзів мають більше шансів успішно реінтегруватися.
- Економічні фактори: Економічні фактори, такі як рівень доходу, доступ до житла та інших основних послуг, також можуть впливати на реінтеграцію ветеранів з інвалідністю. Ветерани з інвалідністю часто мають нижчий рівень доходу, ніж люди без інвалідності, що може ускладнювати їхнє економічне становище.
- Політичні фактори: Політичні фактори, такі як державна політика щодо ветеранів, також можуть впливати на реінтеграцію ветеранів з інвалідністю. Ветерани, які отримують належну підтримку від держави, мають більше шансів успішно реінтегруватися.
- Культурні фактори: Культурні фактори, такі як ставлення суспільства до ветеранів, також можуть впливати на реінтеграцію ветеранів з інвалідністю. У суспільстві, яке позитивно ставиться до ветеранів, вони мають більше шансів відчувати себе прийнятими та підтримуваними.

У контексті України до цих факторів слід додати також фактори, пов'язані з війною. Зокрема, ветерани, які брали участь у війні в Україні, часто стикаються з посттравматичним стресовим розладом, що може ускладнювати їхню реінтеграцію. Крім того, ветерани, які повернулися з окупованих територій, часто стикаються з проблемами відновлення документів та інтеграції в українське суспільство.

Для успішної реінтеграції ветеранів з інвалідністю необхідно враховувати всі ці фактори. Держава та суспільство повинні надавати ветеранам належну підтримку, яка допоможе їм адаптуватися до цивільного життя та повноцінно брати участь у соціальній та економічній діяльності. Ось деякі конкретні заходи, які можуть допомогти ветеранам з інвалідністю успішно реінтегруватися:

- Надання медичної та психологічної допомоги ветеранам з інвалідністю. Ветерани з інвалідністю часто потребують медичного лікування та психологічної підтримки для подолання наслідків травми.
- Надання професійної підготовки та підтримки ветеранам з інвалідністю. Ветерани з інвалідністю можуть мати проблеми з працевлаштуванням через обмеження у фізичному або психічному здоров'ї. Професійна підготовка та підтримка можуть допомогти ветеранам з інвалідністю набутти необхідних навичок та отримати роботу.
- Надання соціальної підтримки ветеранам з інвалідністю. Ветерани з інвалідністю часто потребують соціальної підтримки з боку сім'ї, друзів та держави. Соціальна підтримка може допомогти ветеранам з інвалідністю адаптуватися до цивільного життя та подолати труднощі, з якими вони стикаються.

Заходи щодо реінтеграції ветеранів з інвалідністю повинні бути комплексними та охоплювати заходи, спрямовані на розв'язання всіх проблем, з якими стикаються ветерани. Тільки за таких умов можна забезпечити успішну реінтеграцію ветеранів з інвалідністю та їхнє повноцінне включення в суспільство.

Реінтеграція ветеранів з інвалідністю – це складний і багатогранний процес, який передбачає відновлення їхнього фізичного, психічного, соціального та економічного стану. Вона спрямована на те, щоб допомогти ветеранам адаптуватися до цивільного життя та відновити повноцінне функціонування в суспільстві. Методів та інструментів реінтеграції ветеранів з інвалідністю існує безліч. Вони можуть бути індивідуальними або груповими, спрямованими на розв'язання конкретних проблем або на загальну підтримку.

Ось деякі з поширених методик та інструментів реінтеграції ветеранів з інвалідністю:

- Медична реабілітація спрямована на відновлення фізичних функцій ветерана. Вона може містити медикаментозне лікування, фізіотерапію, хірургічні втручання тощо.
- Психологічна реабілітація спрямована на допомогу ветерану впоратися з психологічними наслідками війни. Вона може охоплювати психотерапію, групову підтримку тощо.
- Соціальна реабілітація спрямована на допомогу ветерану адаптуватися до цивільного життя. Вона може мати навчання навичкам самообслуговування, навчання професійним навичкам, допомогу в пошуку роботи, житла тощо.
- Економічна реабілітація спрямована на забезпечення ветерана необхідними ресурсами для життя. Вона може охоплювати надання соціальних пільг, допомоги в працевлаштуванні, створення робочих місць для ветеранів тощо.

Крім того, для реінтеграції ветеранів з інвалідністю можуть використовуватися такі інструменти: програми підтримки ветеранів, які надають ветеранам психологічну, соціальну та економічну підтримку; волонтерські програми, які допомагають ветеранам з інвалідністю в повсякденному житті; інформаційно-просвітницькі кампанії, які підвищують обізнаність суспільства про проблеми ветеранів з інвалідністю.

Реінтеграція ветеранів з інвалідністю – це комплексний процес, який вимагає співпраці різних державних органів, громадських організацій та волонтерів. Важливо, щоб ветерани з

інвалідністю мали доступ до всіх необхідних послуг та підтримки, щоб вони могли повноцінно повернутися до цивільного життя.

Ветеранські організації в Україні є важливим елементом громадянського суспільства. Вони об'єднують людей, які зробили свій внесок у захист Батьківщини, і працюють на благо ветеранів та їхніх сімей. Діяльність ветеранських організацій в Україні регулюється Законом України «Про ветеранів та ветеранські організації». Відповідно до цього закону, ветеранські організації є громадськими об'єднаннями, які створюються для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших інтересів ветеранів.

Ветеранські організації в Україні можуть бути: всеукраїнськими; регіональними; місцевими. Вони можуть об'єднувати ветеранів різних категорій, зокрема: учасників бойових дій; інвалідів війни; учасників війни; ветеранів праці; дітей війни; ветеранів військової служби, інших силових структур; пенсіонерів; громадян похилого віку.

Основними напрямками діяльності ветеранських організацій в Україні є: захист прав і інтересів ветеранів; сприяння соціальному захисту ветеранів та їхніх сімей; сприяння реабілітації ветеранів; культурно-просвітницька діяльність; патріотичне виховання молоді.

Ветеранські організації в Україні проводять широкий спектр заходів, спрямованих на реалізацію цих напрямів діяльності. Зокрема, вони: надають юридичну допомогу ветеранам; сприяють працевлаштуванню ветеранів; надають матеріальну допомогу ветеранам; проводять культурні заходи для ветеранів; беруть участь у вихованні молоді в дусі патріотизму.

Ветеранські організації в Україні відіграють важливу роль у житті ветеранів та суспільства в цілому. Вони допомагають ветеранам реалізувати свої права та інтереси, сприяють їхньому соціальному захисту та реабілітації, виховують молодь в дусі патріотизму. Важливо відзначити, що в Україні в останні роки спостерігається зростання активності ветеранських організацій. Це пов'язано з рядом факторів, зокрема, з війною на Донбасі, яка призвела до появи нового покоління ветеранів. Ветеранські організації активно беруть участь у захисті прав і інтересів ветеранів війни на Донбасі, а також у патріотичному вихованні молоді. Наприклад, Всеукраїнська громадська організація «Асоціація ветеранів війни на Донбасі» координує діяльність ветеранських організацій, які об'єднують ветеранів війни на Донбасі. Асоціація проводить низку заходів, спрямованих на захист прав і інтересів ветеранів війни на Донбасі, зокрема, надає юридичну допомогу ветеранам, сприяє працевлаштуванню ветеранів, надає матеріальну допомогу ветеранам. Асоціація також бере участь у вихованні молоді в дусі патріотизму.

Таким чином, ветеранські організації в Україні відіграють важливу роль у житті ветеранів та суспільства в цілому. Вони допомагають ветеранам реалізувати свої права та інтереси, сприяють їхньому соціальному захисту та реабілітації, виховують молодь в дусі патріотизму. Ветеранські організації в Україні відіграють важливу роль у реінтеграції ветеранів з інвалідністю. Вони надають широкий спектр послуг, які допомагають цим людям адаптуватися до мирного життя, відновити здоров'я та соціальні зв'язки. До основних видів послуг, що надаються ветеранськими організаціями ветеранам з інвалідністю, належать:

- Соціально-правова допомога. Включає надання консультацій з питань соціального захисту, оформлення пільг та компенсацій, доступу до медичної допомоги, працевлаштування тощо.
- Медична допомога. Включає надання медичних послуг, реабілітації, санаторно-курортного лікування тощо.
- Соціально-психологічна допомога. Включає надання консультацій та підтримки, групові та індивідуальні заняття з психотерапії, арттерапія тощо.
- Освітня та професійна підготовка. Включає навчання новим професіям, підвищення кваліфікації, працевлаштування тощо.
- Культурно-спортивна діяльність. Включає організацію культурно-масових заходів, спортивних змагань, відпочинку та дозвілля тощо.

Соціально-правова допомога є одним із найважливіших видів послуг, що надаються ветеранськими організаціями ветеранам з інвалідністю. Вона допомагає ветеранам з інвалідністю отримати доступ до тих пільг та компенсацій, які їм належать за законом. Ветеранські організації також надають допомогу в оформленні документів, необхідних для отримання пільг та компенсацій.

Медична допомога також є важливим видом послуг, що надаються ветеранськими організаціями ветеранам з інвалідністю. Вона допомагає ветеранам з інвалідністю відновити здоров'я та покращити якість життя. Ветеранські організації співпрацюють із медичними закладами, щоб забезпечити ветеранам з інвалідністю доступ до якісної медичної допомоги.

Соціально-психологічна допомога є важливою для ветеранів з інвалідністю, які відчувають стрес, тривогу або депресію. Вона допомагає ветеранам з інвалідністю впоратися з наслідками бойових дій та адаптуватися до мирного життя. Ветеранські організації надають ветеранам з інвалідністю консультації та підтримку, а також проводять групові та індивідуальні заняття з психотерапії, арттерапія тощо. Освітня та професійна підготовка допомагає ветеранам з інвалідністю знайти роботу та стати самостійними. Ветеранські організації співпрацюють із навчальними закладами, щоб забезпечити ветеранам з інвалідністю доступ до освіти та професійної підготовки.

Культурно-спортивна діяльність допомагає ветеранам з інвалідністю відновити соціальні зв'язки та відчути себе частиною суспільства. Ветеранські організації організують культурно-масові заходи, спортивні змагання, відпочинок та дозвілля для ветеранів з інвалідністю.

Вплив діяльності ветеранських організацій на реінтеграцію ветеранів з інвалідністю. Діяльність ветеранських організацій має значний вплив на реінтеграцію ветеранів з інвалідністю. Вона допомагає ветеранам з інвалідністю: отримати доступ до пільг та компенсацій, які їм належать за законом; відновити здоров'я та покращити якість життя; впоратися з наслідками бойових дій та адаптуватися до мирного життя; знайти роботу та стати самостійними; відновити соціальні зв'язки та відчути себе частиною суспільства.

Діяльність ветеранських організацій є важливою складовою системи реінтеграції ветеранів з інвалідністю в Україні. Вона допомагає ветеранам з інвалідністю повернутися до нормального життя та стати повноцінними членами суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщенко Т.А. Роль ветеранських організацій у реінтеграції ветеранів війни. *Соціальна політика і соціальна робота*. 2019. № 3. С. 28–32.
2. Гураль В.С. Ветеранські організації як суб'єкти соціальної політики. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Соціальні та психологічні науки"*. 2018. № 12. С. 25–32.
3. Гусак Н.М. Роль ветеранських організацій у соціальній адаптації ветеранів війни. *Вісник Львівського університету. Серія "Соціологічні студії"*. 2020. № 2. С. 85–92.
4. Закон України «Про ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року № 3551-ХІІ. URL: <https://zakononline.com.ua/documents/show/166105599459> (дата звернення: 24.10.2023).
5. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Комітет у справах ветеранів війни та воєнних конфліктів в іноземних державах при Кабінеті Міністрів України» від 22 червня 2000 року N 811/2000 URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/U1309_97?an=9 (дата звернення: 24.10.2023).
6. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Порядку надання соціальних послуг ветеранам війни» від 20 липня 2018 року № 1135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-21#Text> (дата звернення: 24.10.2023).

REFERENCES

1. Anishchenko, T.A. (2019). Rol veteranskykh orhanizatsii u reintehratsii veteraniv viiny. [The role of veterans in reintegration of war veterans]. *Sotsialna polityka i sotsialna robota. № 3*, 28–32 [in Ukrainian].
2. Hural, V. S. (2018). Veteranski orhanizatsii yak subiekty sotsialnoi polityky. [Veteran organizations as subjects of social policy]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia «Sotsialni ta psykholohichni nauky»*. № 12, 25–32 [in Ukrainian].
3. Husak, N. M. (2020). Rol veteranskykh orhanizatsii u sotsialnii adaptatsii veteraniv viiny. [The role of veterans in social adaptation of war veterans]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia "Sotsiolohichni studii. № 2*, 85–92 [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu» vid 22 zhovtnia 1993 roku № 3551-XII. URL: <https://zakononline.com.ua/documents/show/166105599459> [in Ukrainian].
5. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Komitet u spravakh veteraniv viiny ta voiennykh konfliktiv v inozemnykh derzhavakh pry Kabineti Ministriv Ukrainy» vid 22 chervnia 2000 roku N 811/2000 URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/U1309_97?an=9 [in Ukrainian].
6. Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy «Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia sotsialnykh posluh veteranam viiny» vid 20 lypnia 2018 roku № 1135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-21#Text> [in Ukrainian].